

Manuscris finalizat în 2018

Nici Comisia Europeană și nici orice alte persoane care acționează în numele Comisiei nu sunt responsabile pentru modul în care ar putea fi utilizate informațiile oferite în continuare.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018

© Uniunea Europeană, 2018

Reutilizarea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.

Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este reglementată prin Decizia 2011/833/UE (JO L 330, 14.12.2011, p. 39).

Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor sau a altor materiale care nu se află sub dreptul de autor al UE, trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorilor drepturilor de autor.

Photo credits:

P. 3: © iStock.com/ seb_ra

P. 6: © iStock.com/ Poike

P. 8: © iStock.com/ ipopba

P. 11: © iStock.com/ Rawpixel Ltd

Print ISBN 978-92-79-81565-2 doi:10.2838/29985 DS-04-18-306-RO-C

PDF ISBN 978-92-79-81550-8 doi:10.2838/770861 DS-04-18-306-RO-N

Cuprins

Scopul și statutul juridic al ghidului practic	2
I. Introducere	3
II. Aspectele vizate de prezentul ghid	6
Contractele încheiate cu consumatorii vizate de prezentul ghid	6
Ce este un „consumator” în sensul Regulamentelor Bruxelles I/Roma I?	6
Ce tip de comercianți fac obiectul prezentului ghid?	7
III. Care este instanța competentă să soluționeze un litigiu referitor la un contract încheiat cu consumatorii?	8
În cazul în care consumatorul este reclamant	8
În cazul în care consumatorul este pârât	9
În cazul în care există un acord de alegere a forului	9
Stabilirea sediului comerciantului	10
IV. Care este legea aplicabilă în cazul unui litigiu referitor la un contract încheiat cu consumatorii?	11
Autonomie limitată a părților	11
Legea aplicabilă în absența alegerii	12
Contractele care nu sunt vizate de articolul 6 alineatele (1) și (2) din Regulamentul Roma I	12
Ce este reglementat de legea aplicabilă?	13
V. Jurisprudența	14
Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene	14
Jurisprudență națională specifică	17
VI. Concluzii generale	20

Scopul și statutul juridic al ghidului practic

Prezentul ghid practic urmărește să ofere o imagine de ansamblu asupra dispozițiilor legale relevante și asupra jurisprudenței în materie de competență (internațională) și legea aplicabilă în ceea ce privește litigiile referitoare la contractele încheiate cu consumatorii. Scopul principal al acestui ghid este de a sprijini practicienii în activitatea lor. Ghidul nu pretinde a fi exhaustiv și nu aduce atingere interpretării cu valoare de autoritate de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a instrumentelor juridice la care se face referire în acesta.

I. Introducere

Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 Bruxelles I (reformare)¹ și Regulamentul (CE) nr. 593/2008 Roma I² conțin dispoziții speciale pentru stabilirea statului (statelor) membru (membre) ale cărui (căror) instanțe au competența de a soluționa litigiile referitoare la contractele încheiate cu consumatorii, precum și pentru stabilirea legii aplicabile în cazul unor astfel de contracte. Aceste dispoziții speciale constituie o derogare de la principiile generale privind competența și legea aplicabilă în scopul de a proteja consumatorii, care sunt partea mai vulnerabilă în cadrul contractului. În general, aceste dispoziții speciale permit ca partea protejată să fie chemată în judecată doar în instanțele unde aceasta își are domiciliul, însă lasă părții respective posibilitatea de a alege competența judiciară atunci când aceasta este reclamantul.

¹ Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, JO L 351, 20.12.2012, p. 1.

² Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I), JO L 177, 4.7.2008, p. 6.

Totodată, părțile la un contract încheiat cu consumatorii au, în principiu, autonomia contractuală de a alege legea aplicabilă (sub rezerva unei protecții minime a consumatorului în temeiul dreptului din statul în care acesta își are reședința obișnuită) și, într-o mai mică măsură, competența judiciară (a se vedea secțiunile III și IV de mai jos). Aceasta înseamnă că, în cazul unui litigiu, clauzele din contractul încheiat cu consumatorii

I. INTRODUCERE

reprezintă întotdeauna punctul de plecare pentru stabilirea legii aplicabile și a competenței.

În cazul litigiilor între consumator și comerciant, principalul factor de legătură în Regulamentul Bruxelles I (reformare) și în Regulamentul Roma I care leagă litigiul de o anumită instanță și de o anumită lege aplicabilă este locul în care consumatorul își are domiciliul sau reședința obișnuită. Consumatorul are acces la instanțele din statul membru în care acesta își are domiciliul și, în general, pentru soluționarea litigiului se va aplica legea statului membru în care acesta își are reședința obișnuită.

Normele specifice privind competența se aplică contractelor de vânzare de bunuri mobile corporale în rate egale, fixe și eşalonate, contractelor care au ca obiect un împrumut rambursabil în rate egale, fixe și eşalonate sau orice altă formă de credit încheiat în scopul finanțării vânzării de bunuri. În plus, atât normele privind competența judiciară, cât și cele privind legea aplicabilă se aplică contractelor încheiate cu o persoană care desfășoară activități comerciale sau profesionale în țara în care consumatorul își are domiciliul sau reședința obișnuită sau care, prin orice mijloace, își direcționează activitățile către țara în cauză sau către mai multe țări, printre care și țara respectivă, iar contractul intră sub incidența respectivelor activități. Noțiunea de „își direcționează activitățile” către o altă țară are,

prin urmare, o relevanță practică considerabilă și a dat naștere unei jurisprudențe a CJUE (a se vedea secțiunea V de mai jos).

Cronologia Regulamentului Bruxelles I și a Regulamentului Roma I

Regulamentul Bruxelles I

- Convenția de la Bruxelles din 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Versiunea inițială a Convenției de la Bruxelles din 1968 a inclus o secțiune privind competența în materie de vânzări și împrumuturi în rate egale, fixe și eşalonate care nu preciza că acestea se aplică, în mod expres, contractelor încheiate cu consumatorii. Inițial, această normă privind competența s-a aplicat numai în cazul contractelor care aveau ca obiect vânzări și împrumuturi în rate egale, fixe și eşalonate. Pentru alte contracte încheiate cu consumatorii, s-au aplicat normele generale privind contractele, care prevedeau competența instanței de la locul de executare a obligației în cauză [articolul 5 alineatul (1)]. Cu toate acestea, Curtea de Justiție, în cadrul jurisprudenței sale, a interpretat această dispoziție în mod autonom, astfel încât să includă „consumatorii finali privați”. Această abordare jurisprudențială a fost inclusă mai târziu în versiunea modificată a Convenției de la Bruxelles (din 1978) și, ulterior, în Regulamentul Bruxelles I (44/2001/CE);

- Convenția de aderare din 1978 a Regatului Danemarcei, a Irlandei și a Regatului Unit la Convenția de la Bruxelles din 1968: în conformitate cu jurisprudența CJUE și cu proiectul de articol 5 din viitoarea Convenție de la Roma privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, secțiunea 4 din Convenția de la Bruxelles a fost modificată pentru a include, începând cu data respectivă, contractele încheiate cu consumatorii;
- 22 decembrie 2000: Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială a prevăzut două modificări importante: condițiile pentru aplicarea secțiunii 4 au fost simplificate, iar secțiunea a devenit aplicabilă, de asemenea, pachetelor de servicii turistice;
- 10 ianuarie 2015: Începând cu această dată, Regulamentul Bruxelles I (44/2001/CE) este înlocuit de Regulamentul Bruxelles I (reformare) (1215/2012/UE). Regulamentul Bruxelles I (reformare) se aplică procedurilor inițiate la 10 ianuarie 2015 sau după această dată; Regulamentul 44/2001/CE continuă să se aplice procedurilor inițiate înainte de această dată. Regulamentul Bruxelles I (reformare) a introdus o schimbare importantă, și anume a extins protecția acordată consumatorilor, inclusiv în situațiile în care comerciantul își are sediul în afara Uniunii Europene.

Regulamentul Roma I

- Convenția de la Roma din 1980 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale: Convenția a inclus dispoziții speciale în ceea ce privește legea aplicabilă contractelor încheiate cu consumatorii;
- 17 iunie 2008: Regulamentul Roma I înlocuiește Convenția de la Roma din 1980 și simplifică condițiile pentru aplicarea dispozițiilor în ceea ce privește legea aplicabilă contractelor încheiate cu consumatorii, în conformitate cu modificările aduse în Regulamentul nr. 44/2001 referitoare la competența judiciară în cazul unor astfel de contracte. Convenția de la Roma din 1980 continuă să fie aplicabilă în Danemarca în temeiul clauzei sale de neparticipare la instrumentele în materie de justiție civilă, inclusiv Regulamentul Roma I, precum și în unele teritorii de peste mări ale statelor membre, care nu sunt considerate teritorii ale UE în temeiul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene. Regulamentul Roma I se aplică contractelor încheiate după 17 decembrie 2009.

În măsura în care dispozițiile acestor instrumente nu au fost modificate, jurisprudența privind interpretarea diferitelor dispoziții rămâne valabilă.

II. ASPECTELE VIZATE DE PREZENTUL GHID

II. Aspectele vizate de prezentul ghid

→ Contractele încheiate cu consumatorii vizate de prezentul ghid

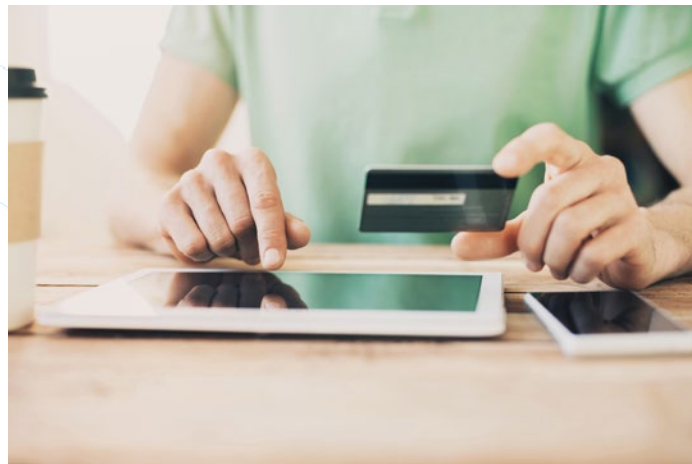
Prezentul ghid vizează numai materia civilă și comercială și nu se referă la aspecte care țin de chestiuni de fiscalitate, vamale și administrative, care nu intră sub incidența Regulamentelor Bruxelles I și Roma I.

Ghidul se axează doar pe stabilirea competenței instanțelor judecătorești și a legii aplicabile în contractele încheiate cu consumatorii, având un element transfrontalier, care intră sub incidența regimurilor prevăzute de Regulamentele Bruxelles I și Roma I, și exclude aspectele care țin de dreptul material.

→ Ce este un „consumator” în sensul Regulamentelor Bruxelles I/Roma I?

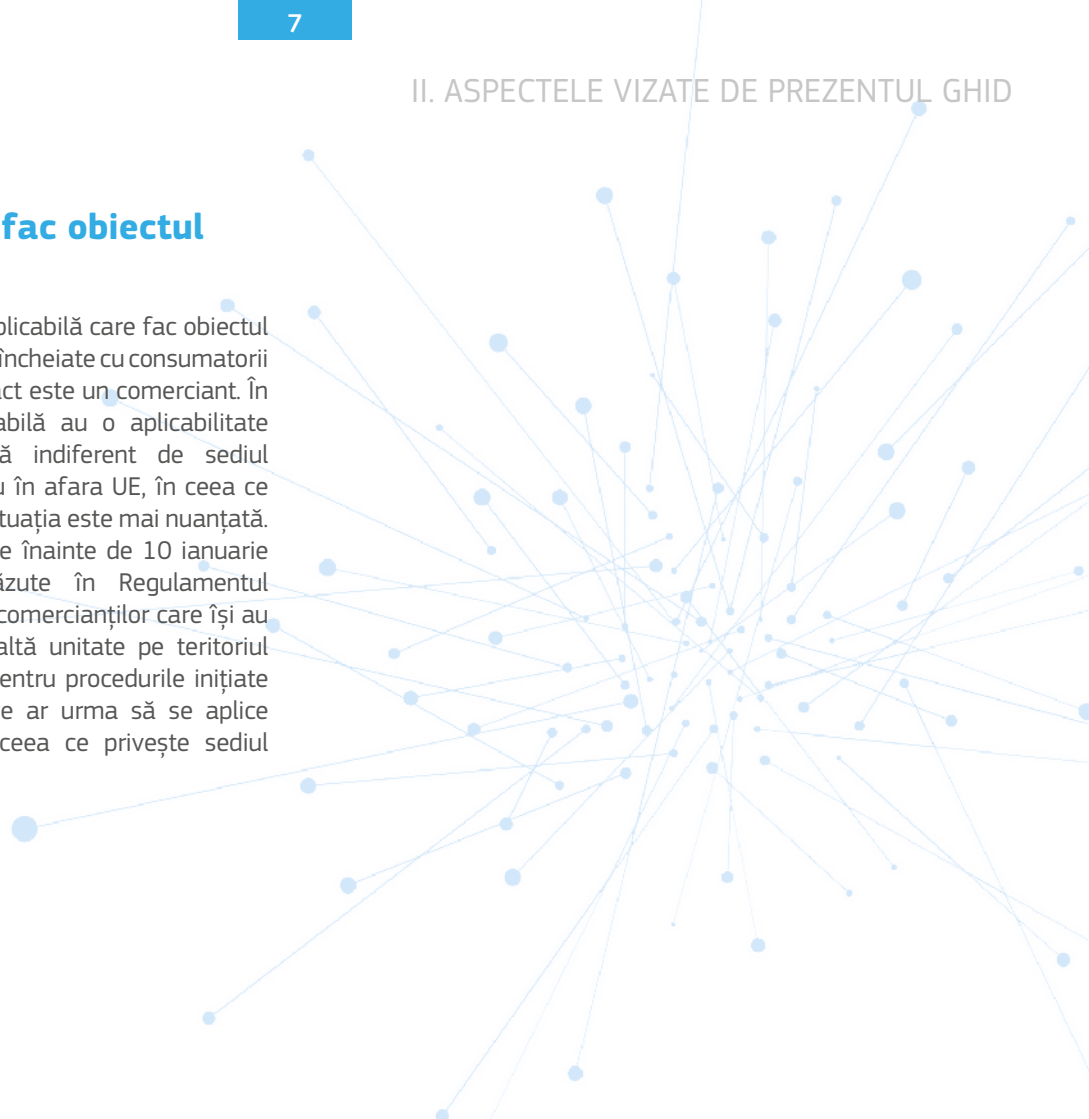
În conformitate cu Regulamentele Bruxelles I și Roma I, o parte la un contract trebuie considerată ca având dreptul la protecția specială acordată consumatorilor în cazul în care contractul a fost încheiat în scopuri „care pot fi considerate ca neavând legătură cu activitatea sa profesională”. În timp ce pentru aplicarea Regulamentului Bruxelles I (normele privind

competența) consumatorul trebuie să fie domiciliat într-un stat membru al UE, pentru aplicarea normelor privind legea aplicabilă (Regulamentul Roma I) consumatorul își poate avea reședința obișnuită în interiorul sau în afara UE. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a interpretat această mențiune în mai multe cauze, cele mai relevante dintre acestea fiind prezentate mai jos în secțiunea V.

→ Ce tip de comercianți fac obiectul prezentului ghid?

Normele privind competența și legea aplicabilă care fac obiectul prezentului ghid se extind la contractele încheiate cu consumatorii în cazul în care cealaltă parte la contract este un comerciant. În timp ce normele privind legea aplicabilă au o aplicabilitate generală și, prin urmare, se aplică indiferent de sediul comerciantului, stabilit în interiorul sau în afara UE, în ceea ce privește normele privind competența, situația este mai nuanțată. În timp ce, în cazul procedurilor inițiate înainte de 10 ianuarie 2015, normele de protecție prevăzute în Regulamentul Bruxelles I ar urma să se aplice numai comercianților care își au sediul sau o sucursală, agenție sau altă unitate pe teritoriul unuia dintre statele membre ale UE, pentru procedurile inițiate după această dată normele respective ar urma să se aplice comercianților, fără nicio cerință în ceea ce privește sediul acestora.

III. CARE ESTE INSTANȚA COMPETENTĂ SĂ SOLUȚIONEZE UN LITIGIU REFERITOR LA UN CONTRACT ÎNCHEIAT CU CONSUMATORII?

III. Care este instanța competentă să soluționeze un litigiu referitor la un contract încheiat cu consumatorii?

→ În cazul în care consumatorul este reclamant

În conformitate cu Regulamentul Bruxelles I (reformare)³, un consumator-reclamant poate opta să acționeze în justiție fie în statul membru în care cealaltă parte își are domiciliul, în cazul în care cealaltă parte își are sediul în UE, fie în fața instanțelor de la locul unde acesta își are domiciliul, indiferent dacă sediul celeilalte părți se află într-un stat membru al UE sau într-o țară terță. În primul caz, regulamentul stabilește numai competența internațională și revine dreptului procedural național al statului respectiv să indice competența teritorială a instanței anume unde ar trebui introdusă acțiunea. În cel de al doilea caz, regulamentul stabilește atât competența internațională, cât și

cea teritorială, ceea ce înseamnă că un consumator poate sesiza justiția numai în locul unde își are domiciliul.

³ Articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles I (reformare) prevede:
1 Un consumator poate introduce o acțiune împotriva celeilalte părți la contract fie înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia partea în cauză își are domiciliul, fie, indiferent de domiciliul celeilalte părți, înaintea instanțelor din locul unde consumatorul își are domiciliul.

III. CARE ESTE INSTANȚA COMPETENTĂ SĂ SOLUȚIONEZE UN LITIGIU REFERITOR LA UN CONTRACT ÎNCHEIAT CU CONSUMATORII?

➔ În cazul în care consumatorul este pârât

În cazul în care sunt inițiate proceduri împotriva consumatorului, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul dețin competența în materie. Regulamentul⁴ stabilește în acest caz numai competența internațională și revine dreptului procedural național al statului membru să precizeze exact competența teritorială. Raportul Jenard care însoțește Convenția de la Bruxelles din 1968 prevede în mod clar că momentul relevant pentru stabilirea domiciliului consumatorului este reprezentat de data când sunt inițiate procedurile.

În ambele situații descrise mai sus, în cazul în care consumatorul este reclamant sau pârât, cealaltă parte are dreptul să introducă o cerere reconvențională la instanța sesizată cu cererea inițială⁵.

⁴ Articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul Bruxelles I (reformare) prevede:
2. Acțiunea poate fi introdusă împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract numai înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul.

⁵ Articolul 18 alineatul (3) din Regulamentul Bruxelles I (reformare) prevede:
3 Dispozițiile prezentului articol nu aduc atingere dreptului de a introduce o cerere reconvențională la instanța sesizată cu cererea inițială, în conformitate cu prezenta secțiune.

➔ În cazul în care există un acord de alegere a forului

Contractele încheiate cu consumatorii pot include, de asemenea, acorduri de alegere a forului. Cu toate acestea, astfel de acorduri sunt valabile numai dacă sunt conforme cu cerințele prevăzute la articolul 19 din Regulamentul Bruxelles I⁶.

În conformitate cu primul alineat, un astfel de acord este valabil dacă este încheiat „ulterior nașterii litigiului”. Raportul Jenard prevede în mod clar că litigiul are loc „de îndată ce părțile nu sunt de acord cu privire la un anumit punct, iar acțiunile în justiție sunt iminente sau avute în vedere”.

O situație suplimentară în care un acord de alegere a forului inclus într-un contract încheiat cu consumatorii ar putea fi valabil este

⁶ Articolul 19 din Regulamentul Bruxelles I (reformare) prevede:
De la dispozițiile prezentei secțiuni nu se poate deroga decât prin convenții:
(1) ulterioare nașterii litigiului;
(2) care permit consumatorului să sesizeze alte instanțe decât cele indicate în cadrul prezentei secțiuni sau
(3) încheiate între consumator și cealaltă parte la contract, ambii având la data încheierii contractului domiciliul sau reședința obișnuită în același stat membru, convenții care atribuie competență instanțelor din statul membru respectiv, cu condiția ca aceste convenții să nu fie interzise de legislația statului membru în cauză.

III. CARE ESTE INSTANȚA COMPETENTĂ SĂ SOLUȚIONEZE UN LITIGIU REFERITOR LA UN CONTRACT ÎNCHEIAT CU CONSUMATORII?

atunci când acesta oferă consumatorului opțiuni suplimentare cu privire la locul introducerii unei acțiuni în justiție în afara celor aflate deja la dispoziția acestuia [articolul 19 alineatul (2)].

În fine, articolul 19 alineatul (3) permite părților la un contract încheiat cu consumatorii să convină asupra unor astfel de acorduri de alegere a forului în cazul în care ambele părți își au domiciliul sau reședința obișnuită în același stat membru, iar acordul conferă competență instanțelor din statul membru respectiv, în măsura în care un astfel de acord nu este contrar legii statului membru în cauză. Relevanța practică a acestei dispoziții poate fi observată în situația în care, după încheierea unui acord de alegere a forului, consumatorul se mută într-un alt stat membru.

→ Stabilirea sediului comerciantului

Regulamentul Bruxelles I (reformare) (articolul 63) prevede că, în cazul în care comerciantul este o societate sau o persoană juridică, acesta își are domiciliul în locul unde își are:

- sediul statutar sau
- administrația centrală sau
- locul principal de desfășurare a activității.

Astfel, societatea își are sediul în UE chiar dacă numai unul din aceste locuri se află în UE.

În cazul în care un comerciant nu își are domiciliul pe teritoriul unui stat membru, însă deține „o sucursală, agenție sau altă unitate” pe teritoriul unui stat membru, se consideră, în cazul litigiilor rezultând din activitatea sucursalei, agenției sau unității, că acesta își are domiciliul pe teritoriul statului membru respectiv [articolul 17 alineatul (2)].

IV. CARE ESTE LEGEA APLICABILĂ ÎN CAZUL UNUI LITIGIU REFERITOR LA UN CONTRACT ÎNCHEIAT CU CONSUMATORII?

IV. Care este legea aplicabilă în cazul unui litigiu referitor la un contract încheiat cu consumatorii?

➔ Autonomie limitată a părților

Regulamentul Roma I permite părților la un contract încheiat cu consumatorii să aleagă legea care va reglementa toate aspectele referitoare la contract, însă condiționează o astfel de alegere de aplicarea anumitor dispoziții obligatorii menite să protejeze consumatorul, care reprezintă partea mai vulnerabilă într-un contract⁷.

⁷ Articolul 6 alineatele (1) și (2) din Regulamentul Roma I prevede:

(1) Fără a aduce atingere articolelor 5 și 7, contractul încheiat de o persoană fizică într-un scop care poate fi considerat ca străin de activitatea profesională a acestuia („consumatorul”) cu o altă persoană, care acționează în exercitarea activității sale profesionale („profesionistul”) este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită consumatorul, cu condiția ca profesionistul:

(a) să-și desfășoare activitatea comercială sau profesională în țara în care își are reședința obișnuită consumatorul sau
 (b) prin orice mijloace, să își direcționeze activitățile către țara în cauză sau către mai multe țări, printre care și țara în cauză, și ca respectivul contract să se înscrie în sfera activităților respective.

(2) Fără a aduce atingere alineatului (1), părțile pot alege legea aplicabilă unui contract care îndeplinește cerințele prevăzute la alineatul (1), în conformitate cu articolul 3. Cu toate acestea, o astfel de alegere nu poate priva consumatorul

în consecință, în cazul în care părțile au ales o altă lege decât legea consumatorului ca fiind legea aplicabilă, în conformitate cu articolul 6 alineatul (2) se aplică în continuare anumite

de protecția acordată acestuia prin dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în temeiul legii care, în lipsa unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în conformitate cu alineatul (1).

IV. CARE ESTE LEGEA APLICABILĂ ÎN CAZUL UNUI LITIGIU REFERITOR LA UN CONTRACT ÎNCHEIAT CU CONSUMATORII?

norme prevăzute de legea țării în care consumatorul își are reședința obișnuită, și anume atunci când:

→ normele de drept contractual în temeiul legii țării în care consumatorul își are reședința sunt mai favorabile pentru consumator decât normele de drept contractual în temeiul legii aplicabile alese de părți și

→ normele de drept contractual vizează în mod specific protecția consumatorilor și nu se poate deroga de la acestea prin acord.

→ Legea aplicabilă în absența alegerii

În absența alegerii legii aplicabile de către părți, în anumite situații, consumatorul, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1), va beneficia de aplicarea legii din țara în care își are reședința obișnuită. Condițiile de aplicare a acestor norme sunt următoarele:

→ Comerciantul:

- își desfășoară activitatea comercială sau profesională în țara în care își are reședința obișnuită consumatorul sau
- prin orice mijloace, își direcționează activitățile către țara în cauză sau către mai multe țări, printre care și țara în cauză;

→ contractul intră în domeniul de aplicare a activităților menționate mai sus.

Articolul 6 din Regulamentul Roma I se aplică indiferent dacă comerciantul își are sau nu sediul pe teritoriul UE.

→ Contractele care nu sunt vizate de articolul 6 alineatele (1) și (2) din Regulamentul Roma I

Normele aplicabile contractelor încheiate cu consumatorii, astfel cum se prevede la articolul 6 alineatele (1) și (2) din Regulamentul Roma I, nu se aplică anumitor tipuri de contracte enumerate, în mod clar, la articolul 6 alineatul (4)⁸.

⁸ „(a) contractelor de prestări servicii în temeiul cărora serviciile sunt prestate consumatorului exclusiv într-o altă țară decât în cea în care acesta își are reședința obișnuită;

(b) contractelor de transport, altele decât contractele privind pachetele de servicii turistice în înțelesul Directivei 90/314/CEE a Consiliului din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite ;

(c) contractelor privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui bun imobil, altele decât contractele referitoare la dreptul de folosință pe o perioadă determinată, în sensul Directivei 94/47/CE;

(d) drepturilor și obligațiilor care constituie un instrument financiar și drepturilor și obligațiilor care constituie clauzele și condițiile care reglementează emisiunea sau oferta publică și ofertele publice de preluare de valori mobiliare negociabile și

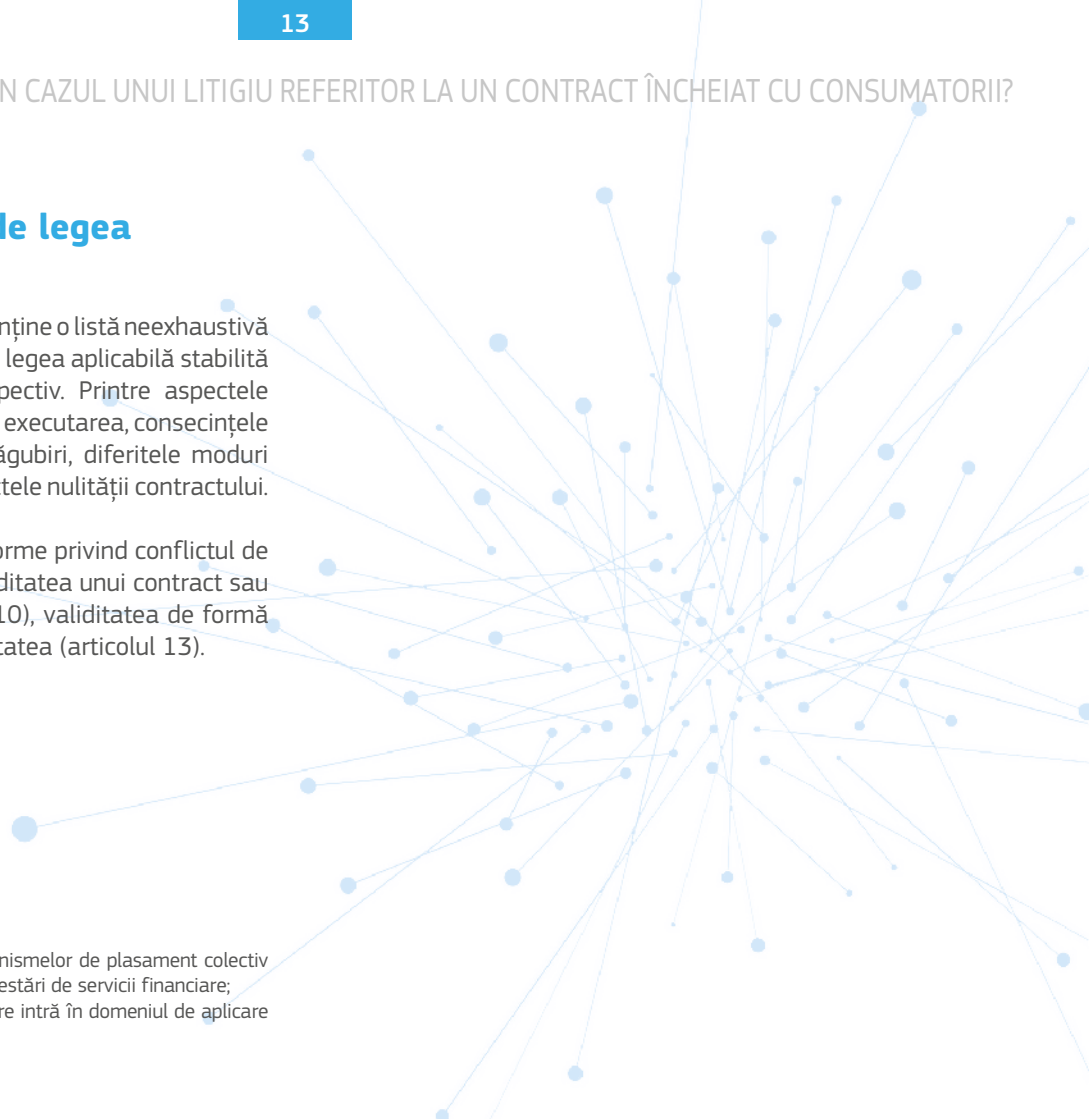
IV. CARE ESTE LEGEA APLICABILĂ ÎN CAZUL UNUI LITIGIU REFERITOR LA UN CONTRACT ÎNCHEIAT CU CONSUMATORII?

→ Ce este reglementat de legea aplicabilă?

Articolul 12 din Regulamentul Roma I conține o listă neexhaustivă a aspectelor care sunt reglementate de legea aplicabilă stabilită în conformitate cu regulamentul respectiv. Printre aspectele reglementate se numără: interpretarea, executarea, consecințele neexecutării obligațiilor, inclusiv despăgubiri, diferitele moduri de stingere a obligațiilor, precum și efectele nulității contractului.

De asemenea, regulamentul conține norme privind conflictul de legi pentru a se stabili existența și validitatea unui contract sau a oricărei clauze a acestuia (articolul 10), validitatea de formă a contractului (articolul 11) și incapacitatea (articolul 13).

subscrierea și răscumpărarea de unități ale organismelor de plasament colectiv cu condiția ca aceste activități să nu constituie prestări de servicii financiare;
(e) contractele încheiate în cadrul unui sistem care intră în domeniul de aplicare al articolului 4 alineatul (1) litera (h).”

V. Jurisprudența

→ Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene

Noțiunea de „consumator”

Curtea de Justiție a Uniunii Europene a clarificat acest concept precizând că protecția se aplică „consumatorilor finali privați” (cauza 150/77, *Bertrand*)⁹. Ulterior, Curtea a concluzionat că protecția acordată consumatorilor se extinde la contractele încheiate doar de către persoane fizice pentru a satisface nevoile de consum și nu se poate extinde la societăți sau persoane juridice (cauza C-269/95, *Benincasa*). Protecția oferită poate fi invocată numai de consumatorul însuși, și nu de un reclamant care acționează în vederea desfășurării activității sale comerciale sau profesionale și căruia consumatorul i-a transferat drepturile sale (cauza C-89/91, *Shearson Lehman Hutton*). În fine, Curtea Europeană de Justiție a decis că definiția consumatorului trebuie să primească o interpretare autonomă și uniformă în întreaga Uniune (C-508/12, *Vapenik*).

⁹ Cauzele CJUE sunt disponibile pe site-ul internet al acesteia, la adresa http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/.

- Conform acestei hotărâri, trebuie să se țină seama, în special, de definiția consumatorului prevăzută în diferite instrumente ale dreptului Uniunii Europene, în special Regulamentul Bruxelles I, Regulamentul nr. 805/2004 din 21 aprilie 2014 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate, precum și Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.
- Curtea a concluzionat că: *„Ținând seama de obiectivul privind protecția consumatorului prevăzut de dispozițiile dreptului Uniunii sus-menționate, care vizează să restabilească egalitatea între părți în contractele încheiate între un consumator și un profesionist, aplicarea acestora nu poate fi extinsă la persoanele în privința cărora protecția respectivă nu se justifică”*.
- Prin urmare, normele privind competența specială și legea aplicabilă în materie de contracte încheiate cu consumatorii nu pot fi aplicate nici contractelor încheiate între două persoane care desfășoară activități comerciale sau profesionale, nici contractelor încheiate între două persoane care nu desfășoară activități comerciale sau profesionale (punctele 32 și 33 din hotărârea menționată mai sus).

Noțiunea de „își direcționează activitățile”

Protecția specială pentru consumatori prevăzută atât în Regulamentul Bruxelles I (reformare), cât și în Regulamentul Roma I se aplică în cazul în care comerciantul „și-a direcționat activitățile” către statul membru al consumatorului în sensul articolului 17 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul Bruxelles I și al articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma I. În acest sens, considerentul 24 din Regulamentul Roma I se referă la o consecvență în interpretarea domeniului de aplicare material în ceea ce privește normele prevăzute în Regulamentul Bruxelles I și cele prevăzute în Regulamentul Roma I, legate în mod specific de conceptul de „își direcționează activitățile”. Aceasta înseamnă că jurisprudența prezentată mai jos se aplică atât în cazul aspectelor legate de competență, cât și în cazul aspectelor legate de legea aplicabilă¹⁰.

Curtea de Justiție a oferit orientări cu privire la modul de interpretare a noțiunii de „își direcționează activitățile” către un anumit stat membru. În hotărârea sa de referință *Pammer/Alpenhof* (cauzele conexe C-585/08 și C-144/09), Curtea a trebuit să stabilească

¹⁰ În cazul în care contractul este încheiat cu un consumator în cadrul comerțului electronic, comerciantul trebuie să informeze consumatorul cu privire la faptul că, în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I, acesta beneficiază de protecția asigurată de dispozițiile imperative ale dreptului care i-ar fi aplicabil în lipsa alegerii legii aplicabile (Hotărârea în cauza C-191/15 *Verein für Konsumenteninformation*).

V. JURISPRUDENȚA

dacă accesibilitatea unei pagini de internet este suficientă pentru a considera că respectivul comerciant și-a direcționat activitatea către statul membru de domiciliu al consumatorului în sensul articolului 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul Bruxelles I.

Curtea a hotărât că simpla accesibilitate a unei pagini de internet într-un anumit stat membru nu este suficientă pentru a se stabili că respectivul comerciant și-a direcționat activitatea către statul membru respectiv. Dimpotrivă, pentru a stabili acest fapt trebuie să se demonstreze, pe baza paginilor de internet și a activității globale a comerciantului, faptul că, înainte de încheierea oricărui contract cu consumatorul, comerciantul intenționa să desfășoare activități comerciale cu consumatori domiciliați în unul sau mai multe state membre, inclusiv în statul membru în care se află domiciliul consumatorului în cauză.

Curtea a elaborat o listă de criterii care pot constitui indicii ale unei astfel de intenții:

- natura internațională a activității,
- menționarea unor itinerarii cu punctul de plecare în alte state membre pentru a se deplasa la locul în care își are sediul comerciantul,
- utilizarea unei alte limbi sau a unei alte monede decât limba sau moneda utilizată în mod obișnuit în statul membru în care își are sediul comerciantul,

cu posibilitatea de a rezerva și de a confirma rezervarea în această limbă diferită,

- menționarea unor coordonate telefonice cu indicarea prefixului internațional,
 - efectuarea unor cheltuieli pentru un serviciu de referențiere pe internet în scopul de a facilita accesul consumatorilor domiciliați în alte state membre la pagina de internet a comerciantului sau a intermediarului său,
 - utilizarea unui nume de domeniu de prim nivel diferit de cel al statului membru în care are sediul comerciantul, și
 - menționarea unei clientele internaționale alcătuite din clienți domiciliați în diferite state membre.
- Cu toate acestea, următoarele elemente nu constituie dovezi suficiente ale unei astfel de intenții:
- simpla accesibilitate a paginii de internet a comerciantului sau a intermediarului în statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat consumatorul sau
 - o adresă de e-mail și alte date de contact sau
 - utilizarea unei limbi sau a unei monede care constituie limba și/sau moneda utilizate/utilizată în mod obișnuit în statul membru în care își are sediul comerciantul.

În Hotărârea *Mühlleitner* (C-190/11) Curtea a decis că nu este necesar ca un contract să fie încheiat la distanță, dar că acest lucru poate fi luat în considerare atunci când se analizează toate elementele relevante necesare pentru a se stabili că un comerciant își direcționează sau nu activitățile către un anumit stat membru.

În Hotărârea *Emrek* (C-218/12) Curtea a decis că articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul Bruxelles I [articolul 17 alineatul (1) litera (c) din versiunea reformată] nu impune o legătură de cauzalitate între o pagină de internet și încheierea contractului. Cu toate acestea, o astfel de legătură de cauzalitate constituie o dovadă a legăturii dintre contract și o activitate comercială sau profesională direcționată către statul membru în care își are domiciliul consumatorul.

➔ Jurisprudență națională specifică

Franța

În hotărârea sa din 12 iulie 2005 (Secția civilă 1, 12 iulie 2005, 02-13960), Curtea de Casație a clarificat noțiunea de „*etape necesare pentru încheierea contractului*”, prevăzută la articolul 13 alineatul (3) litera (b) din Convenția de la Bruxelles din 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

Potrivit Curții de Casație, în cazul unui consumator stabilit în Franța, ca răspuns la un anunț publicat într-un ziar din această țară pentru vânzarea de bunuri corporale de către o societate cu sediul principal în altă țară, în speță Germania, răspunsul la oferta făcută în mod special cu luarea măsurii de stabilire de planuri și specificații, care reprezintă o cerință prealabilă indispensabilă pentru contract, constituie o „*etapă necesară pentru încheierea contractului*” în sensul articolului 13 alineatul (3) litera (b) din Convenția de la Bruxelles din 1968, atribuind competență instanței de la locul de reședință a consumatorului, cu condiția ca acest răspuns să fie înțeles ca o declarație prin care se exprimă intenția consumatorului de a acționa conform anunțului publicat.

Astfel, expresia „*etape necesare pentru încheierea unui contract*” în sensul articolului 13 alineatul (3) litera (b) nu se referă în mod expres la un act care conduce direct la încheierea contractului, **ci și la un act efectuat înainte de acceptarea contractului, atunci când acesta arată intenția consumatorului de a da curs propunerii făcute în mod special și constituie o condiție prealabilă indispensabilă pentru încheierea contractului.**

În ceea ce privește Convenția din 1980 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, Curtea de Casație a hotărât că, în absența alegerii explicite de către părți a legii aplicabile, se

V. JURISPRUDENȚA

aplică legea franceză atunci când vânzarea a avut loc la domiciliul consumatorului francez (Secția civilă 1, 12 iulie 2005, 02-16915).

Curtea de Casație a subliniat că era vorba despre un contract de prestare de servicii și că reclamantul a fost abordat în calitate de consumator la domiciliul său în Franța, unde a semnat contractul. În măsura în care părțile nu au ales în mod explicit legea germană, ar trebui să se aplice legea franceză în conformitate cu articolul 5 alineatul (3) din Convenția de la Roma, care prevede că: *„În cazul în care, în lipsa unei alegeri a legii aplicabile, rezultă fără echivoc din ansamblul circumstanțelor cauzei că respectivul contract are în mod vădit o legătură mai strânsă cu o altă țară decât cea menționată la alineatele (1) sau (2), se aplică legea din acea altă țară”*.

Astfel, **Curtea de Casație păstrează în această hotărâre o viziune restrictivă a manifestării dreptului de alegere a legii aplicabile. Aceasta impune o alegere „explicită”,** în timp ce articolul 3 care face trimitere la articolul 5 alineatul (2) permite o alegere „clar demonstrată de clauzele contractuale sau de împrejurările cauzei”. În acest sens, Regulamentul Roma I din 17 iunie 2008 a limitat posibilitatea de alegere a legii aplicabile în cazul contractelor încheiate cu consumatorii (articolul 6) pentru a atinge un nivel mai ridicat de protecție pentru consumatori.

Germania

Curtea Supremă Federală de Justiție (BGH), decizia din 9 februarie 2017 - cauza nr.: IX ZR 67/16

Originea activelor nu joacă niciun rol în ceea ce privește chestiunea dacă o persoană fizică încheie un contract în scopul desfășurării de activități comerciale sau profesionale. În caz contrar, competența judiciară în ceea ce privește contractele încheiate cu consumatorii ar fi rareori posibilă, întrucât în majoritatea cazurilor activele provin din activități comerciale. Încheierea ulterioară a unui contract între consumator și comerciant nu este necesar să fie motivată de activitățile comerciantului care au fost direcționate către statul membru al consumatorului. Un consumator nu își pierde competența în ceea ce privește contractele încheiate cu consumatorii în cazurile în care partenerul său contractual își transferă drepturile rezultate din contract către un terț.

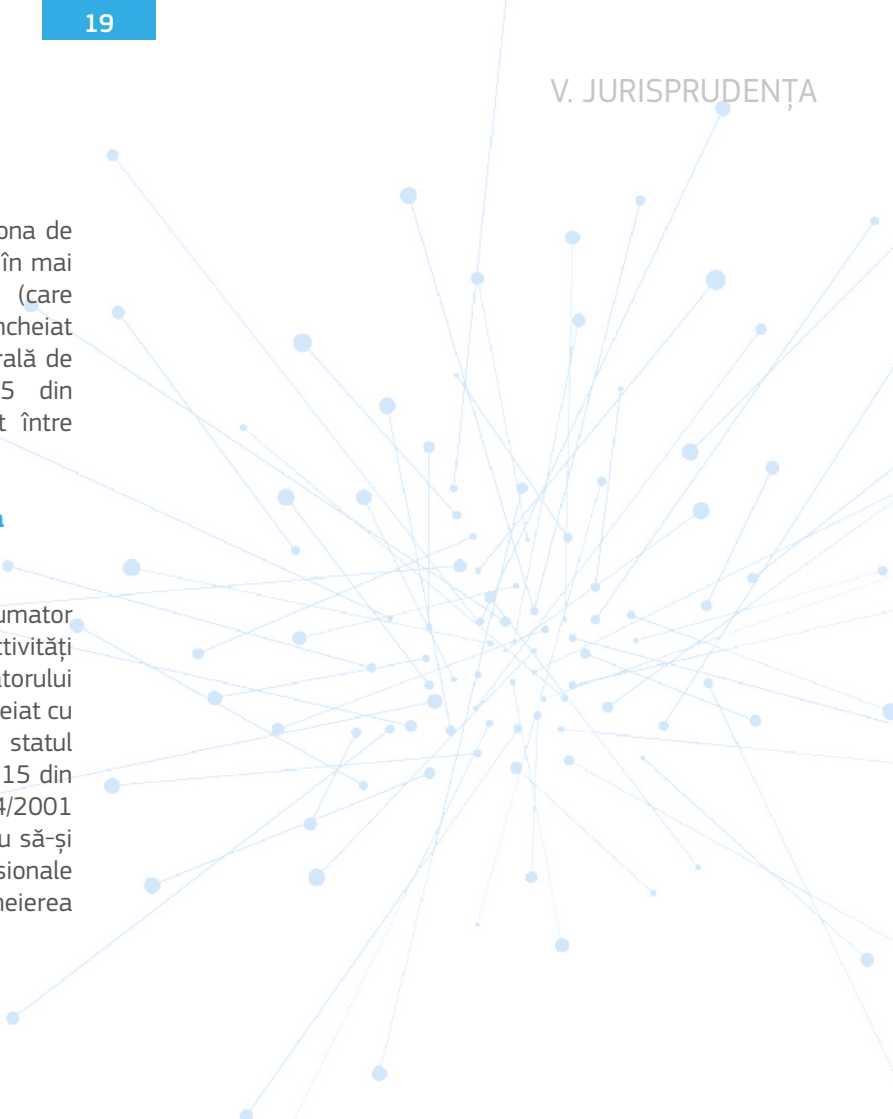
Curtea Supremă Federală de Justiție (BGH), decizia din 24 aprilie 2013 - cauza nr.: XII ZR 10/10

Această hotărâre se referă la o cauză în care un consumator olandez a încheiat un contract privind închirierea unui bun mobil. Consumatorul a luat cunoștință de activitatea comerciantului prin intermediul paginii principale de internet

a acestuia unde se găsea o descriere a traseului din zona de frontieră din Țările de Jos către sediul din Germania și, în mai multe locuri, mențiunea: „*Wij spreken Nederlands!*” (care înseamnă „Vorbim olandeză”). Contractul în sine a fost încheiat la sediul comerciantului german. Curtea Supremă Federală de Justiție a hotărât că aplicabilitatea articolului 15 din Regulamentul nr. 44/2001 nu impune ca un contract între consumator și comerciant să fie încheiat la distanță.

Curtea Supremă Federală de Justiție (BGH), decizia din joi, 30 martie 2006 - cauza nr.: IX ZR 249/04

În cazul în care un comerciant este obligat față de un consumator în baza unui contract reciproc de servicii să desfășoare activități comerciale sau profesionale în statul membru al consumatorului pentru prima dată, acest contract de servicii nu este încheiat cu privire la activitățile comerciale sau profesionale din statul membru al consumatorului, în conformitate cu articolul 15 din Regulamentul 44/2001. Articolul 15 din Regulamentul 44/2001 impune ca respectivul comerciant să-și fi desfășurat sau să-și fi direcționat deja activitățile sale comerciale sau profesionale către statul membru al consumatorului înainte de încheierea contractului cu consumatorul.

VI. Concluzii generale

O instanță sesizată cu o cerere împotriva comerciantului cu privire la un contract încheiat cu consumatorii trebuie să efectueze următoarea analiză.

Competența

→ *Se referă litigiul la un contract încheiat cu consumatorii în sensul articolului 17 din Regulamentul nr. 1215/2012?*

Dacă răspunsul este DA, îi revine acestei instanțe competența, în conformitate cu secțiunea 4 din Regulamentul 1215/2012?

→ Există un acord de alegere a forului care îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 19?

→ Da. Instanța examinează dacă pârâtul (comerciantul) este chemat în judecată în locul corespunzător în conformitate cu acordul de alegere a forului.

→ Nu. Se trece la articolul 18 și se verifică dacă instanța poate stabili că pârâtul (comerciantul) este chemat în judecată în locul unde se află sediul acestuia sau în locul unde consumatorul își are domiciliul.

NU:

Revine acestei instanțe competența, în conformitate cu celelalte norme prevăzute în Regulamentul 1215/2012?

Legea aplicabilă

→ Care este legea aplicabilă în cazul contractelor încheiate cu consumatorii?

1 - Este contractul un contract încheiat cu consumatorii în sensul articolului 6 alineatul (1)?

DA:

Cu condiția ca următoarele cerințe să fie îndeplinite

→ Contractul este încheiat de un consumator (o persoană fizică care acționează în afara activității sale comerciale sau profesionale)

→ Cu un profesionist (o altă persoană care acționează în exercitarea activităților sale comerciale sau profesionale)

și

→ Este îndeplinită una dintre condițiile suplimentare menționate la literale (a) sau (b) de la articolul 6 alineatul (1):

→ profesionistul își desfășoară activitățile în țara în care își are reședința obișnuită consumatorul

sau

→ profesionistul își direcționează activitățile către țara în care consumatorul își are reședința obișnuită (numai către țara în cauză sau către mai multe țări, printre care și țara în cauză)

NU:

Atunci când există un contract încheiat între un consumator și un profesionist în sensul articolului 6 alineatul (1), însă nu este îndeplinită niciuna dintre condițiile suplimentare menționate la literale (a) sau (b) de la articolul 6 alineatul (1), se trece la articolele 3 și 4 din Regulamentul Roma I pentru a se stabili legea aplicabilă.

Dacă răspunsul la întrebarea 1 este da, treceți la întrebarea 2.

VI. CONCLUZII GENERALE

2 - *Conține contractul o clauză privind alegerea legii aplicabile?*

DA

→ Instanța aplică legea aleasă - articolul 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I.

→ Dacă însă există norme nederogabile în virtutea legii care, în absența unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în conformitate cu articolul 6 alineatul (1), se aplică aceste dispoziții specifice.

NU:

Instanța aplică legea țării în care consumatorul își are reședința obișnuită - articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma I.

Contactați UE

În persoană

În întreaga Uniune Europeană există sute de centre de informare Europe Direct. Puteți găsi adresa centrului cel mai apropiat de dumneavoastră la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

Găsiți informații despre UE

Online

Informații despre Uniunea Europeană în toate limbile oficiale ale UE sunt disponibile pe site-ul Europa, la: https://europa.eu/european-union/index_ro

Publicații ale UE

Puteți descărca sau comanda publicații ale UE gratuite și contra cost la adresa: <https://publications.europa.eu/ro/publications>. Mai multe exemplare ale publicațiilor gratuite pot fi obținute contactând Europe Direct sau centrul dumneavoastră local de informare (a se vedea https://europa.eu/european-union/contact_ro).

La telefon sau prin e-mail

Europe Direct este un serviciu care vă oferă răspunsuri la întrebările privind Uniunea Europeană. Puteți accesa acest serviciu:

- apelând numărul gratuit 00 800 6 7 8 9 10 11 (unii operatori pot taxa aceste apeluri);
- apelând numărul standard: +32 22999696; sau
- prin e-mail, la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

Dreptul UE și documente conexe

Pentru accesul la informații juridice din UE, inclusiv la ansamblul legislației UE începând din 1952 în toate versiunile lingvistice oficiale, accesați site-ul EUR-Lex, la: <http://eur-lex.europa.eu>

Datele deschise ale UE

Portalul de date deschise al UE (<http://data.europa.eu/euodp/ro>) oferă acces la seturi de date din UE. Datele pot fi descărcate și reutilizate gratuit, atât în scopuri comerciale, cât și necomerciale.

